

Auteur
Raadswerkgroep het Bildts

Datum
10-11-2016

Aantal pagina's
1 van 4

Onderwerp
Taalunieadvies over de erkenning van het Bildts

Taalunieadvies over de erkenning van het Bildts

De Nederlandse minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft de voorzitter van het Comité van Ministers van de Taalunie advies gevraagd over de toevoeging van het Bildts aan de lijst van beschermde talen onder Deel II van het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden van de Raad van Europa. De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren en het Algemeen Secretariaat hebben samen dit advies voorbereid, dat met instemming van het Comité van Ministers namens de Taalunie aan de Nederlandse minister wordt bezorgd.

1 Taalkundige overwegingen ten aanzien van het Bildts

- Het Bildts neemt een bijzondere positie in het Nederlandse talenlandschap in, die het verdient door de Taalunie te worden gezien en gewaardeerd.
- De erkenningsaanvraag van het Bildts wordt ondersteund door het rapport *Seven perspectives on Bildts* van Paulus van Sluis, dat in opdracht van de gemeente Het Bildt aan Mercator, onderdeel van de Fryske Akademy, werd geschreven. Hierin wordt een aantal taalkundige uitspraken over het Bildts gedaan, waarop hieronder wordt gereflecteerd vanuit Taalunieperspectief.
- In het rapport wordt gesteld dat het Bildts verschilt van zowel het Standaardnederlands als het Standaardfries. Daarmee is voor de Taalunie nog niet gezegd dat het Bildts geen Nederlands en/of Fries is. De Taalunie

beschouwt Nederlands en Fries als paraplubegrippen waaronder vele variëteiten schuilen, niet alleen de standaardtalen (en hun nationale variëteiten) zelf, maar ook diverse dialecten en streektaalen die aan deze standaardtalen hebben bijgedragen of eraan verwant zijn.

- In het rapport wordt gesteld dat het Bildts zich taalkundig meer op het Fries is gaan richten en het Fries als cultuurtaal dominant aanwezig was en is. Dat laat echter onverlet dat het Bildts een van oorsprong Hollands dialect is en het Nederlands als cultuurtaal ook op het Bildt aanwezig was en is. Eigen talige eilandvorming staat andere talige contacten niet in de weg en het Nederlands is als cultuurtaal in heel Nederland aanwezig, ook in Friesland, zij het daar dan nadrukkelijk naast het Fries.
- De vergelijking van het Bildts met het Afrikaans die wordt aangehaald, gaat niet op. Bij het Afrikaans hebben van oorsprong Nederlandse dialecten samen met meerdere andere talen, zowel inheemse als van migranten, een eigen taal gevormd, die historisch is gestandaardiseerd en erkend. Daarom is het Afrikaans een aan het Nederlands verwante, maar aparte cultuurtaal.
- Voor de Taalunie is het Bildts zowel Nederlands als Fries en als gemengde variëteit verbonden aan de identiteit van de inwoners van het Bildt, maar daarin staat het Bildts niet alleen. Er zijn immers meerdere variëteiten die in gelijkaardige situaties verkeren, zoals het Amelands en het Stadsfries.

2 Bestuurlijke overwegingen aangaande het Europees Handvest

- Het Europees Handvest is bedoeld om regionale talen en talen van minderheden die niet de status van nationale taal hebben, te beschermen.
- Nederland heeft het Europees Handvest geratificeerd, België heeft dat niet gedaan omwille van de eigen grondwettelijke bepalingen inzake talen.
- Door Nederland is het Fries erkend onder deel III van het Europees Handvest. Hieraan kunnen burgerrechten worden ontleend en deze zijn in Nederland vastgelegd in de Wet op het gebruik van de Friese taal.
- Door Nederland zijn de Nedersaksische talen en het Limburgs, naast het Jiddisch en de talen van de Romani, erkend onder deel II van het Europees Handvest. Hieraan kunnen geen burgerrechten worden ontleend. Het is deze vorm van erkenning die het Bildts op dit moment nastreeft.
- Erkenningsaanvragen kennen vaak een precedentwerking. Na de toevoeging van het Nedersaksisch en Limburgs onder deel II van het Europees Handvest, maakte ook het Zeeuws daar aanspraak op. Ook de erkenning die het Bildts nu nastreeft, kan in de toekomst door andere streektaalen, zoals het Amelands en Stadsfries, worden nagevolgd.

3 Taalkundige overwegingen aangaande het Europees Handvest

- De Taalunie onderschrijft de doelstelling van het Europees Handvest om regionale talen en talen van minderheden die niet de status van nationale taal hebben, te beschermen, zoals onder meer voor het Fries gebeurt.
- Omdat het Europees Handvest niet alleen talen van migranten maar ook dialecten van bestaande cultuurtalen expliciet uitsluit van erkenning en de Taalunie de meeste dialecten die in Nederland worden gesproken als onderdeel van het Nederlands of het Fries beschouwt, heeft de Taalunie zich in het verleden uitgesproken tegen de Nederlandse toevoeging van het Limburgs aan deel II van het Europees Handvest en de Nederlandse

overheid negatief geadviseerd over de toevoeging van het Zeeuws aan datzelfde deel. Het Limburgs en Zeeuws vormen voor de Taalunie wel eigen dialectengroepen, maar geen aparte cultuurtalen.

- Het Bildts, Amelands en Stadsfries onderscheiden zich als gemengde variëteiten van andere Nederlandse en Friese dialecten, maar dat maakt ze nog geen andere talen dan het Nederlands en het Fries. Het Europees Handvest heeft tot doelstelling bestaande cultuurtalen te beschermen, niet meer streektalen tot aparte cultuurtalen te verheffen. Gemengde variëteiten hoeven geen eigen paraplu's te krijgen als ze onder de gezamenlijke paraplu's van bestaande cultuurtalen kunnen schuilen. Het spreekt voor zich dat voor die talen hierin dan ook een opdracht ligt. In het geval van het Bildts is dat dus voor het Nederlands en het Fries.

4 Bestuurlijke overwegingen ten aanzien van het Bildts

- Van de Taalunie als intergouvernementele verdragsorganisatie van Nederland, België en Suriname samen, mag worden verwacht dat ze de meeste van haar inspanningen richt op het Standaardnederlands, dat als variëteit door de meeste Nederlandstaligen wereldwijd wordt gedeeld. Van de Fryske Akademy en de provincie Fryslân mag hetzelfde worden verwacht ten aanzien van het Fries dat in Friesland wordt gebruikt.
- Tegelijkertijd mag van de Taalunie en de Nederlandse overheid en van de Fryske Akademy en de provincie Fryslân worden verwacht dat ze ook andere variëteiten van het Nederlands en het Fries zien en waarderen. Dat doen ze ook. De Taalunie en de Nederlandse overheid ondersteunen de werking van de Stichting Nederlandse Dialecten en investeren samen met het Instituut voor de Nederlandse Taal en andere partijen in de duurzame en samenhangende ontsluiting van dialectwoordenboeken. Voor de verdere taalkundige ondersteuning van dialecten en streektalen, kennen de meeste Nederlandse provincies een eigen streektalfunctionaris. In Friesland gaat de aandacht vanzelfsprekend in eerste instantie uit naar de diverse variëteiten van het Fries als aparte cultuurtaal.
- Omdat gemengde variëteiten als het Bildts, Amelands en Stadsfries zich tussen Nederlands en Fries in bevinden, zijn ze in het verleden misschien onvoldoende taalkundig gezien en gewaardeerd. De Taalunie wil hierin haar verantwoordelijkheid nemen en samen met diverse partijen voor het Nederlands, zoals het Instituut voor de Nederlandse Taal, het Meertens Instituut en de Stichting Nederlandse Dialecten, en het Fries, zoals de Fryske Akademy en de provincie Fryslân, bekijken hoe deze gemengde variëteiten in de toekomst samen gerichter kunnen worden ondersteund. Beschrijving en beschikbaarstelling kunnen hierbij focuspunten zijn.
- Voor verdere bestuurlijke ondersteuning van het Bildts dient, net als voor alle andere dialecten en streektalen, in eerste instantie te worden gekeken naar het eigen lokale niveau. Voor het Bildts stelt zich bestuurlijke urgentie omwille van de gemeentelijke herindeling per 1 januari 2018. Tegelijkertijd onderschrijven alle hierbij betrokken partijen het belang van het Bildts voor de lokale bevolking. Concrete afspraken ten behoeve van het gebruik van het Bildts op lokaal niveau lijken de Taalunie meer op te leveren dan een erkenning onder deel II van het Europees Handvest.

5 Conclusies

- De Taalunie wil met diverse partijen voor het Nederlands en het Fries bekijken hoe gemengde variëteiten in de toekomst samen gerichter taalkundig kunnen worden ondersteund, met name infrastructureel. Het Comité van Ministers stelt hierbij € 10.000 uit de Taaluniemiddelen ter beschikking om deze samenwerking voor te bereiden.
- De Taalunie adviseert de Nederlandse minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties alle lokaal betrokken partijen op te roepen samen de nodige afspraken te maken over het toekomstige gebruik en de verdere bestuurlijke ondersteuning van het Bildts.
- De Taalunie adviseert de Nederlandse minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het Bildts niet toe te voegen aan deel II van het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden en dat ook niet met andere gemengde variëteiten van Nederlands en Fries te doen.